

א

דברים אשר נשמעו מפי מרן הגרי"ז זיע"א על תכלית הנסים. ועל ה"הצלות" שמדמים שבאו ע"י רשעים

א"ת 1234567

דברו עם הרב מבריסק ז"ל אחרי מבצע סיני, על מה שהעולם אומרים שהי' שם ניסים, מהו חוות דעתו בכל ענין זה, ואמסור תוכן הדברים כפי שהבינם בעל השמועה ואקוה לה' שלא אחטיא בכונתו.

העולם נהנה מאד מזה, ממה שלדעתם הי' כאן דוקא ניסים, מצאנו בתורה ההיפוך, יעקב אבינו פחד מניכוי זכיותיו ע"י חסדי המקום ב"ה נכדכתיב קטנתי מכל החסדים – שנתמעטו זכיותיו ע"י ריבוי החסד אליו, מי יודע כמה עלה לנו בשביל מעשה ניסים אלו שאומרים, וכמה נתמעטו זכיותינו. (בעל השמועה שליט"א הגיד אז לפני הרב דברי רש"י פ' בשלח על הא דכתיב ויסע מלאך האלקים ההולך לפני מחנה ישראל, ופרש"י דבכ"מ הוא אומר מלאך ה' וכאן מלאך האלקים, אין אלקים בכ"מ אלא דין, מלמד שהיו ישראל נתונים בדין באותה שעה, אם להנצל או להאבד עכ"ד, והגם שבמשך שנה ראו מהלך העשר מכות בניסים ונפלאות מחסדי המקום להצילם, מ"מ זה אינו מבטיח כלל דבעתיד ג"כ ינצלו, ועכשיו צריכים לעמוד עוד הפעם במשקל הקל דעות לראות אם יש להם זכות להנצל, והרב ז"ל הסכים לו בהשואה זו לענינינו).

שאלוהו: הלא מיחסים להם הישועה, וענה ע"ז: מה נוגע לנו ע"י מי בא הנס. והלא אמרו חז"ל ע"י הכל עושה הקב"ה שליחותו אפי' ע"י נחשים ועקרבים, ומה לנו לחקור בדרכי שמים, העיקר הנוגע לנו מכל ניסים אינו רק המסקנא היוצא ממנו, והביא אז דברי הרמב"ן בויגש על קושית הראב"ע דלמה לא הזכיר התורה הנס שיוכבד ילדה לק"ל שנה, והזכיר הפלא ששרה ילדה לתשעים שנה, והרמב"ן הוסיף להגדיל הפליאה בלידת משה לפי דרכו של הראב"ע דגם עמרם הי' זקן מאד ובודאי שפלא זו הוא מן הניסים הנסתרים בעולם, אבל התי' לזה כתב הרמב"ן וז"ל אבל אומר לך דבר שהוא אמת וברור בתורה, כי הניסים הנעשים ע"י נביא שיתנבא כן מתחלה, או מלאך נגלה במלאכות השם, יזכירם הכתוב, והנעשים מאליהם לעזור צדיק או להכרית רשע לא יזכירו בתורה ובנביאים וכו', ולמה יזכירם הכתוב (בתמיה) כל יסודות התורה ניסים נסתרים הם, ועם התורה אין בכל ענינו רק ניסים, ולא טבע ומנהג. שהרי יעודי התורה כולם אותות ומופתים כי לא יכרת וימות בטבע הבא על א' מכל העריות או האוכל חלב וכו' וכן כל יעודי התורה בטובות

ההן וכל הצלחות הצדיקים בצדקתם וכו' וכל תפילותינו ניסים ונפלאות. אלא שאין שינוי מפורסם בטבעו ש"ע כאשר הזכרתי זה כבר עכ"ד (עייין בדבריו בתחלת וארא) מבואר מזה דעיקרם של הניסים שנזכרו בתורה הוא רק המסקנא שלהם שעל ידם מתברר הבטחת ה' שהגיד מראש, ויותר מזה אין לנו צורך להזכיר ניסים בתורה.

ופי' אז עד"ז מ"ש רש"י ריש תולדות על הא דכתיב אברהם הוליד את יצחק, שפי' שעשה דמות דיוקנו של יצחק כמו אברהם והיו הכל אומרים שאברהם הוליד את יצחק, שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה, שהרי כל השנים שהיתה עם אברהם לא ילדה ממנו וכו' ותמוה דהלא עיקר הנס הי' מה ששרה הולידה כי הרי לאברהם כבר הי' ישמעאל, ועוד כי עיקר הנס היתה בה כי חדל להיות לה אורח כנשים, והלא לא נגרע מגופו של הנס כלום, ואיזה ליצנות הוא, אבל הביאור הוא כמש"כ דכל עיקר ענין הנס אינו גוף הנס רק המסקנא שיוצא ממנו, וכשעושים ניסים לאברהם יוצא מזה המימרא דמי מלל לאברהם הניקה בנים שרה, דנתבררה כאן קיום הבטחתו ית' וכשעושים ניסים לאבימלך יוצא מזה מסקנא הפוכה, וליצני הדור אמרו דבוודאי הי' כאן נס, ובדוקא נס, רק לא לאברהם אלא לאבימלך, והמסקנא שלהם הוא דבשמים עושים ניסים לאבימלך ולא לאברהם.

ובפירש"י פ' לך על הא דכתיב ועמק השידים בארות וכו' חמר וינוסו מלך סדום ועמורה ויפלו שמה וכו' כתב בשם המד"ר שהיה הטיט מוגבל בהם ונעשה נס למלך סדום שיצא משם, לפי שהיו באומות מקצתן שלא היו מאמינים שניצל אברהם מאור כשדים מכבשן האש, וכיון שיצא זה מן החמר האמינו באברהם למפרע, עכ"ד. והרמב"ן תמה ע"ז וז"ל: כי האומות שלא היו מאמינים שעשה הקב"ה נס לאברהם, בראותם נסו של מלך סדום לא יוסיפו אמונה בהקב"ה כי מלך סדום עוועבו"ז היה, והנה נסו יחזק ידי עוועבו"ז וכו', ואולי יפרשו ויצא מלך סדום לקראתו, שיצא מן הבור כשעבר אברהם עליו, כי נעשה לו נס לכבוד (הכ"ף בפתח) אברהם, שיצא לקראתו לכבודו ולברכו וכו' והנה נעשה הנס על ידו ואם נעשה למלך סדום נס לכבוד אברהם כ"ש שיש להאמין שיעשה נס לאברהם להציל ממות נפשו עכ"ל. מבואר מזה כי אין בהנס עצמו שום תועלת כ"א בהמסקנא שלו, ואם המסקנא הוא שהקב"ה עושה נס לחסידיו הרי יצא ממנו תועלתו ואם מסקנתו הוא שלמלך סדום עושה ניסים יוצא מזה חיזוק ידי עוועבו"ז לבד.

לא אוכל להבין למה צירפו אותם (כוחות המדינה) כאן לומר שעל ידם נעשה הצלה ואיך מתיחסים לזה כלל? והגיד אז עובדא שהיה בהבית הלוי ז"ל. א' מבניו קיבל נדוניא גדולה והיתה דעתו זחה עליו, ואמר לו אביו ז"ל הלא לא לך נתנו רק לי, אדרבא מה שלא נתנו יותר, זה משום שאתה

באמצע לקלקל, אילולי אתה, אז היו נותנים יותר. וכמ"כ כאן: מה לנו לצרפם להישועה, אדרבא אלמלא הם אז היה יותר, ומה שהי' באופן זו לבד, והיו הרוגים, הלא זהו בשבילם, וזהו כל הצטרפותם כאן.

ובכלל לא הם סיבת ההצלה, ואמר הירושלמי פ"ד דתענית ה"ח: ג' שנים ומחצה היה אדריינוס מקיף את ביתר, והיה ר"א המודעי יושב על השק ועל האפר ומתפלל בכל יום ואומר רבון העולמים אל תשב בדין היום וכו', עד שע"י עלילה של כותי א' גרם שבן כוזיבא יהרוג אותו. יצאה בת קול ואמרה הרגת ר"א המודעי שהיה זרוען של כל ישראל ועין ימינם לפי' וכו' מיד נלכדה ביתר ונהרג בן כוזיבא, מבואר מזה דלא הבן כוזיבא הוא זרוען וימינם של ישראל רק ר"א המודעי המתפלש באפר עם תפלותיו, ובשבילו לבד היתה ההצלה ולא בסיבה אחרת.

ומה שמערבין אותם בההצלה אדרבה הוא, מטרתם היה ב' דברים כיבוש הסואץ, ולהפיל נשיא מצרים מכסאו, ואילו אודות הצלת הכלל ישראל, זה לא איכפת להם כלל, מה עשה הקב"ה, מטרתם לא השיגו, ואילו הכלל ישראל ניצל, ואדרבה כל מעשיו זו היתה שטות כי לא הצליחו מאומה, אלא מה, בשביל הצלת כלל ישראל סיבב הקב"ה שהם ישתטו ויהיה הצלה מכל מקום, גם שלא לדעתם.

ומה שהעולם טועים אחריהם במסקנת ישועה זו, ומצרפים אותם אליו, הוא סוגיא ערוכה בעבו"ז דף נ"ה, דאיתא שם א"ל זונין לר"ע לבי ולבך ידע דעכו"ם לית בה מששא, והא קחזינן גברי דאזלי כי מתברי ואתי כי מצמדי, מ"ט. א"ל אמשול לך משל למה"ד לאדם נאמן שהיה בעיר, וכל בני עירו היו מפקידין אצלו שלא בעדים, ובא אדם אחד והפקיד אצלו בעדים, פעם א' שכח והפקיד אצלו שלא בעדים, א"ל אשתו בא ונכפרנו, אמר לה, וכי מפני ששוטה זה עשה שלא כהוגן אנו נאבד אמונתינו, אף כך יסורים, בשעה שמשגרים אותם על האדם משביעים אותם שלא תלכו אלא ביום פלוני, ולא תצאו אלא ביום פלוני, ובשעה פלונית וע"י פלוני, ובסם פלוני, כיון שהגיע זמנם לצאת הלך זה לבית עבו"ז, אמרו יסורים דין הוא שלא נצא, וחוזרים ואומרים וכי מפני ששוטה זה עושה שלא כהוגן אנו נאבד שבעתינו, והיינו דאמר ר"י מאי דכתיב "וחלים רעים ונאמנים", רעים בשליחותם ונאמנים בשבועתם.

א"ל רבא ב"ר יצחק לר"י והאיכא בי עבו"ז באתרין דכי מצטריך עלמא למטרא מתחזי להו בחלמא ואמר להו שחטו לי גברא ואייתי מטרא. שחטו לה גברא ואתי מטרא, א"ל השתא אי שכיבנא לא אמרי להו הא מילתא, דאמר רב מאי דכתיב אשר חלק ה' אלקיך אותם לכל העמים. מלמד שהחליקם בדברים כדי לטורדם מן העולם, והיינו דאמר ר"ל מאי דכתיב "אם ללצים הוא יליץ

ולענויים יתן חן" בא לטמא פותחין לו בא לטהר מסייעין אותו, וביאר מימרא השני עפ"י מימרא הראשון, כי בודאי יש כבר חשבון בשמים מתי יבא גשמים ^{אח"כ 1234567} ובאיזה מקום יבואו וכדו'. והכל מחושב מראש בהשגחתו ית' רק הא דנעשה אפשרות הטעות לתלות זה בעבו"ז הוא רק משום דהבא לטמא פותחין לו מקום לטעות וכמ"ש רש"י שם. אבל האמת דזהו רק פתח לטעות ולא יותר ואין שום אפשרות לכח אחר בהבריאה לעשות מאומה. ואפי' כשפים שאמרו ז"ל למה נקראו שמים כשפים מפני שמכחישים פמליא של מעלה, גם עליהם אמרו שאין עוד מלבדו אפי' מעשה כשפים. עיין חולין דף ז: (וכמ"ש רש"י שם, אינן מלבדו, כלומר שלא מדעתו שאם אין גזרה מלפניו אין מריעין עכ"ל) רק כל מקרה שיורד מלמעלה יש לו חשבון בהשגחתו ית', והוא לבד העושה ולא זולתו. רק האפשרות להגיע למסקנא זו שהמקרים באים מתוך כח אחר, זהו רק פתח טעות משום שכבר הוכן מקודם מצב של בא לטמא. והטעות עצמו הוא דמיון כוזב.

והוא פרשה מפורשת בתורה בנביא שקר שאם אמר שקיבל נבואה לעבוד עבו"ז ויתן ע"ז אות ומופת "ובא האות ומופת לא נשמע אליו, כי מנסה ה' אתכם לדעת וכו'" ואמרו חז"ל אפי' מעמיד חמה ברקיע, ופי' דאין שום קשר בין העמדת החמה בהשגחתו ית' ובין בירור נבואתו לעבוד עבו"ז, רק הא דהדמיון מקשר אותם זהו רק נסיון לבד, וכן כאן מה שמצרפים אותם להישועה הוא רק ענין כי מנסה וכו'.

והוצאת מסקנא זו דלהם עושים ניסים הוא אמירת ליצני הדור דמאבימלך נתעברה שרה, דלאבימלך עושים ניסים ולא לאברהם.

וסיפר אז שבכיבוש מדינת פולין ע"י הרוסים בתחלת מלחמת עולם הב' כשנכנסו וילנא לרשותם, עשו אז דבר מוזר מאד אשר עי"ז נצלו אז כל הישיבות בשטח ליטא פולין, והיה זה נס מן השמים בהצלת הישיבות, והאם בשביל שנעשה באמצעותם נאמר כי בשמים עושים ניסים בשבילם ונהיה בולשוויקים?

ומה שמורגל בפי העולם בכלל כי המדינה הוא מקום מקלט להכלל ישראל, אינו כן כי עצם המדינה הוא אסון גדול על הכלל ישראל, ואין מי שיודע מה יהיה בסוף.